

Matiji Žargiju, Mateji Kos in Branku Reispu se očitno pozna, da se s problematiko, o kateri pišejo v katalogu, že nekaj časa ukvarjajo. To ni razvidno le iz obširnega znanja, ki ga izpričujejo, ampak predvsem iz suverenosti sodb o produkciji in njeni kvaliteti v primerjavi s sosednjimi deželami. Niso prenapeti glede oblikovne vrednosti našega industrijskega oblikovanja, niso tudi servilni do tujine. Nismo bili taka provinca, kot to želijo pokazati nekateri naši pisci. Podatki, ki jih avtorji kataloga navajajo, kažejo, da so bili naši kraji vabljeni za številne neslovenske sosedne: Italijane, Nemce, Čeha. Ti so se pri nas zaposlovali kot strokovnjaki za produkcijo v smislu tehnologije in oblikovanja. Vsaj te podatke bi morali poznati tisti »napredni« poznavalci našega splošnega, zlasti kulturnega razvoja, ki neprestano težijo za nekdanjimi balkanskimi sodržavljani in vidijo v naslonitvi na zahodne sosedne bližnji potop Slovencev. Čas, ko smo sprejemali kulturne dosežke v najširšem smislu besede z bližnjega in srednjega vzhoda, sodi očitno nepovljivo v arheološki del naše preteklosti. V spreminjanje naše zavesti o usodni povezanosti naših krajev s kraji in ljudmi nekdanje Jugoslavije se bo morala zlasti na osnovi dejstev gospodarske zgodovine vključiti tudi šola. V učbenikih bo potrebno več prostora nameniti naši gospodarski zgodovini. Ne smemo se več zadovoljiti same s slikami obratov, treba je spregovoriti tudi o tovarnarijih, izdelkih, njihovi kvaliteti in zunanem izgledu. K sreči averzija do italijanskih in nemških priimkov izginja. Poudarjati je treba tudi vezi s Čehi. Kako zgovore je primer mag. Franca Minařika, našega najboljšega raziskovalca zgodovine farmacije in steklarstva, katerega predniki so prišli k nam s Češke ravno zaradi pohorskega steklarstva. Tako kot on se naši tudi Samasse, pa Kleinmayr in vrsta drugih.

Pozornega bralca poleg vsebine, navedb literature pritegnejo nekatere zvrsti virov, ki so bili doslej premalo uporabljeni. V mislih imamo številne reklamne in prodajne kataloge, kataloge z različnih industrijskih razstav, male oglase, prospekte, ... Navdušujoče so vesti o medaljah s svetovnih razstav. Mika nas, da bi monografsko obdelali dosedanja slovenski delež na tovrstnih prireditvah. Kolikšen je tokrat v Barceloni? Čeprav se avtorji pogosto naleteli tako pri razstavi kot pri katalogu na navidez nepremostljivo pomanjkanje materialnih in pisanih virov, pa se nam zdi, da vseh možnosti le niso izrabili. Tako bi analiza inventarjev meščanskih salonov, župnišč, zakristij in tudi notranjosti cerkva dala gotovo bistveno več podatkov o mizarstvu. Ne smemo pozabiti tudi puškarjev! Zaradi časovne stiske, ki običajno spremlja otvoritev razstav in izid katalogov, je v knjigi nekaj napak in pomanjkljivosti. Zaradi njih ni delo prav nič slabše, prav pa je, da se jih zavedamo. Samo za primer naj navedemo, da bi rabili nekaj več besed o fabriških privilegijih, ki ne pomenijo monopola, razložiti bi veljalo nekatere strokovne izraze, ocena francoske okupacije na strani 62 je napačna, lastnikov na str. 73 ne bi označevali kot nemških, Neuthal in Deltch, stran 48, sta seveda Špitalič in Dolž, na kozarcu z grbom družine Pagliaruzzi verjetno ne piše Aus einiger Dankbarkeit, ...

Katalog o industrijskem oblikovanju v 19. stoletju na Slovenskem kliče po nadaljevanju. Osnova je dobra. Zato ne kaže čakati naslednjega kongresa ICSID. Upajmo, da bomo končno spoznali, da s pomeni takih prireditev pretiravamo.

Stane Granda

Ernst H. Gombrich, **Kratka zgodovina za mlade bralce**. Ljubljana: Državna založba Slovenije in Panatal. 1991. 276 strani

Leta 1935 je mladi avstrijski zgodovinar Ernst H. Gombrich napisal knjigo, ki ima še danes neprecenljivo vrednost. Njegova Kratka svetovna zgodovina za mlade bralce je postala in ostala bestseller. Po šestindesetih letih smo njen prevod dočakali tudi Slovenci.

Gombrich je v 39 poglavjih uspel predstaviti razvoj človeštva od pradavnine do konca prve svetovne vojne. Seveda je v relativno kratkem delu in glede na bralce, ki jim je knjiga namenjena, predstavil le najpomembnejše mejnike zgodovine. Tako so predstavljene konstante podobnih pregledov, ki zajemajo zgodovino ljudstva starega vzhoda, Grčije, Rima. Avtor predstavi glavna gibanja v zgodovini evropskega srednjega veka od Karla Velikega do odkritja Amerike, renesanse in verskih razkolov. Sledijo dogodki, ki so imeli najgloblje posledice za razvoj do danes od razsvetljenstva prek francoske revolucije in industrijske revolucije do preloma med 19. in 20. stoletjem, katerih antagonizem je pripeljal do prve svetovne vojne.

Največja vrednost knjige je v njeni jasnosti, preprostosti in razumljivosti za mlade bralce. Gombrich zna mlademu bralcu na izviran način razložiti dokaj težke in včasih tudi zapletene probleme. Navedimo le nekaj teh primerov. Kaj je prazgodovina? Prazgodovina je čas, ko ne vemo povsem natančno, kdaj se je dogajalo, kdo so bili prisotni. Vsa ta nenatančnost je značilna za prazgodovino. Pisanje z znaki, kjer je en znak en glas, so si tako piše Gombrich, lahko izmislili samo tisti, ki so veliko pisali. To so bili trgovci. Podobnih enostavnih, vendar zelo nazornih razlag je še veliko. Knjigo naj vzamejo v roke tako mladi kot starejši bralci. Vsakemu bo nudila obilo užitka. Nekaterim v spoznavanju novega, drugim z načinom pisanja.

Bojan Balkovec